

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMŲ
„DĖL KOMPENSACIJŲ IR DRAUDIMO IŠMOKŲ MOKĖJIMO DARBUOTOJAMS
(MIRUS DARBUOTOJUI – JO ARTIMIESIEMS), TEIKIANTIEMS SVEIKATOS
PRIEŽIŪROS PASLAUGAS PACIENTAMS, SERGANTIEMS YPAČ PAVOJINGOMIS
UŽKREČIAMOSIOMIS LIGOMIS, AR VYKDANTIEMS ARBA DALYVAUJANTIEMS
VYKDANT EPIDEMIJŲ PROFILAKTIKOS PRIEMONES YPAČ PAVOJINGŲ
UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ ŽIDINIUOSE, JIEMS MIRUS AR NETEKUS SVEIKATOS IR
DARBINGUMO, TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ (toliau – Projektas Nr.1) IR DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1991 M. GRUODŽIO 5 D. NUTARIMO
NR. 530 „DĖL ASMENŲ DRAUDIMO VALSTYBĖS LĖŠOMIS IR KOMPENSACIJŲ
MOKĖJIMO JUOS SUŽEIDUS ARBA JIEMS ŽUVUS RYŠIU SU TARNYBA SĄLYGŲ“
PAKEITIMO“ PROJEKTO (toliau – Projektas Nr.2) ir DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS 2002 M. BALANDŽIO 5 D. NUTARIMO NR. 473 „DĖL ĮGALIOJIMŲ
SUTEIKIMO ĮGYVENDINANT LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽMONIŲ UŽKREČIAMŲJŲ
LIGŲ PROFILAKTIKOS IR KONTROLĖS ĮSTATYMĄ“ PAKEITIMO“ PROJEKTO
(toliau – Projektas Nr.3) (toliau kartu – Projektai)
(TAP-20-604) (20-4113(2), (TAP-20-603) (20-4114(2), (TAP-20-602) (20-4111(2))**

2020-04-21 Nr.NV-1115

Vilnius

Įvertinę skubos tvarka teikiamų Projektų atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 32 straipsnio 2 dalimi, *Vyriausybė ar jos įgaliota institucija* turi nustatyti pripažinimo draudžiamaisiais įvykiais atvejus, draudimo išmokų dydžius, atsižvelgiant į sveikatos ir darbingumo netekimo laipsnį, ir jų išmokėjimo tvarką, o vadovaujantis Įstatymo 33 straipsnio 2 dalimi – kompensacijos dydžius, atsižvelgiant į sveikatos ir darbingumo netekimo laipsnį, ir kompensacijų mokėjimo tvarką. Pastebėtina, kad Vyriausybės 2002 m. balandžio 5 d. nutarimo Nr. 473 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymą“ 3 punktu (šį punktą Projektu Nr.3 siūloma pripažinti netekusiu galios) Vyriausybė jau yra priėmusi sprendimą ir pavedusi Sveikatos apsaugos ministerijai, suderinus su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Finansų ministerija, parengti ir patvirtinti pripažinimo draudiminiais įvykiais atvejus, draudimo išmokų dydžius, atsižvelgiant į sveikatos ir darbingumo netekimo laipsnį, ir jų išmokėjimo tvarką bei kompensacijų dydžius ir kompensacijų mokėjimo tvarką mirus ar netekus sveikatos ir darbingumo sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams, teikiant sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, sergantiems ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, ar dirbant ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose.

Atsižvelgiant į tai, kad iš esmės (be praplėsto darbuotojų, turinčių teisę į draudimo išmokas ratą), įstatyminis teisinis reguliavimas nėra pasikeitęs, nurodytą teikime Projektų tikslą galima pasiekti ir jau esamomis priemonėmis (patikslinus suteiktų įgaliojimų formuluotę Projekte Nr.3), todėl turėtų būti aiškiai nurodytas tokio sprendimo – Vyriausybės nutarimu tvirtinti Projektu Nr.1 teikiamą *Kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo darbuotojams (mirus darbuotojui – jo*

artimiesiems), teikiantiems sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, sergantiems ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, ar vykdančioms arba dalyvaujantiems vykdan epidemijų profilaktikos priemones ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose, jiems mirus ar netekus sveikatos ir darbingumo, tvarkos aprašą (toliau – Aprašas) – motyvas, įvertinant ir tai, kad asmenų socialinės garantijos ir jų suteikimas ar nesuteikimas bei leistinas ribojimas, jų dydžiai, kurie susiję su valstybės biudžeto galimybėmis, turėtų būti įtvirtinti Įstatyme, kas atitiktų ne tik teisės aktų hierarchijos, bet ir teisėkūros efektyvumo principus.

2. Pažymėtina, kad vadovaujantis Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimo Nr. 530 „Dėl asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ (nutarimas keičiamas Projektu Nr.2) 16 punktu, jei asmenys žuvo vykdydami profesinės veiklos ir kituose teisės aktuose nustatytas pareigas, o profesinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nenustatytas kompensacijos dydis, išmokama 93,1 mėnesio darbo užmokesčio (su nustatytomis priemokomis ir priedais) dydžio kompensacija, apskaičiuota pagal apdraustojo žuvimo mėnesį gautą mėnesinį darbo užmokestį, o darbo užmokesčio nesant – išmokama 93,1 mėnesio minimaliosios mėnesinės algos dydžio kompensacija. Taigi, šiuo metu nesant Įstatymo 32 ir 33 straipsnių įgyvendinančių kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo tvarkų, mirus darbuotojui, jo artimiesiems būtų išmokama 93,1 mėnesio darbo užmokesčio kompensacija, todėl Aprašo 4 punkte nurodytos kompensacijos dydžio mažinimas iki 70 darbo užmokesčio (skaičiuojamą pagal teisės į kompensaciją įgijimo mėnesį) dydžių, reikalauja papildomo pagrindimo ir įvertinimo dėl finansavimo galimybių. Sistemškai vertinant Apraše siūlomą kompensacijos darbuotojui mirus dydį, pastebime, kad, pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 49 straipsnio 2 dalį, valstybės tarnautojui, žuvus atliekant tarnybines pareigas arba mirus dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, jo artimiesiems išmokama vienkartinė 93,1 mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija (visais atvejais bendra valstybės tarnautojui žuvus atliekant tarnybines pareigas arba mirus dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, išmokamos kompensacijos suma negali viršyti 101 370 eurų), Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 59 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pareigūno, kuris žuvo atlikdamas tarnybines pareigas arba kurio mirties priežastis yra susijusi su jo tarnybinių pareigų atlikimu, šeimai per vienus metus nuo pareigūno mirties išmokama 93,1 mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio vienkartinė kompensacija, sumažinta priklausiančios išmokėti Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatytos vienkartinės socialinio draudimo išmokos apdraustajam mirus dydžiu; analogiško dydžio – 93,1 mėnesio darbo užmokesčio – kompensacija įstatymais nustatyta ir prokurorams, teisėjams, jiems žuvus einant pareigas.

3. Vadovaujantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos), 6.1 papunkčiu, teisės akto pavadinimas turi glaustai atspindėti teisės akto reguliavimą dalyką, todėl siūlome svarstyti galimybę Projekto Nr.1 ir juo teikiamo Aprašo pavadinimus tikslinti, apibendrintai juose nurodant reguliavimą dėl kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo darbuotojams, dirbantiems su pacientais, sergančiais ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, ar dirbantiems ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose, o konkrečias kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo

aplinkybes ir sąlygas nurodyti Aprašo 1 punkte apibrėžiant Aprašo reguliavimo sritį. Priešingu atveju, pavadinimuose atsisakytina nuostatos „(mirus darbuotojui – jo artimiesiems)“ vartojimo.

4. Atsižvelgiant į Aprašo nuostatų turinį, Aprašo 1 punkte Aprašo reguliavimo dalyku turėtų būti nurodomas ir kompensacijų bei draudimo išmokų dydžių ir jų mokėjimo tvarkos nustatymas. Be to, įgyvendinant Įstatymo nuostatas, Aprašas ir pildytinas nuostatomis, susijusiomis su kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo tvarkos nustatymu, pavyzdžiui, siūlytina nustatyti kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimų terminus, kreipimosi dėl jų terminus ir subjektus, kurie gali (ir kokiais atvejais) kreiptis (ar galima būtų kreiptis per atstovą) dėl kompensacijų ir draudimo išmokų, nustatyti prašymų pateikimo tvarką (reikalavimai prašymo turiniui, prašymo pateikimo būdai), konkretizuoti terminus ir procedūras, kurie turimi mintyje Aprašo 12 punkte teikiant neapibrėžtą nuorodą į Lietuvos Respublikos viešojo administravime įstatymą, ir pan.

5. Siekiant aiškumo, siūlytume peržiūrėti Aprašo 1.3 punkte vartojamą nuostatą „vienkartinės draudimo išmokos“ ir ją suderinti su Įstatyme ir toliau Apraše vartojama nuostata „draudimo išmokos“. Taip pat pastebime, kad Apraše, reguliuojant draudimo išmokų iš valstybės biudžeto mokėjimą, yra eliminuotas reguliavimas, susijęs su *asmenimis vykdžiusiais ar dalyvavusiais vykdant epidemijų profilaktikos priemones ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose* (joks trumpinys, apimantis ir draudimo išmokų mokėjimą šiuo atveju, nėra įvedamas), ir tokiu būdu susiaurinamas Įstatymo 32 straipsnio 1 dalyje nustatyto reguliavimo taikymas. Todėl siekiant aiškumo ir tinkamo Įstatymo nuostatų įgyvendinimo, siūlytina peržiūrėti Aprašo nuostatas ir jas pildyti (pavyzdžiui, III skyriaus nuostatas) nustatant visus draudžiamuosius įvykius ir draudimo išmokų mokėjimo atvejus arba įvesti atitinkamus sąvokų sutrumpinimus.

6. Siekiant tinkamo Aprašo nuostatų taikymo, siūlome tikslinti Aprašo 3.1 papunkčio formuluotę ir joje vartojamą nuostatą „tą mėnesį, kai jis įgijo teisę į kompensacijos gavimą pagal Aprašo nuostatas“. Apraše turėtų būti aiškiai nustatytas teisės į kompensaciją atsiradimo momentas, kuris dabar nėra sukonkretintas.

7. Siūlome tikslinti Apraše įvedamų santrumpų „DU₂“ bei „DI“ vartojimą, nes Apraše ir jo prieduose jos klaidina, pavyzdžiui, „DI“ suprantama greičiau kaip draudimo išmoka, o ne suma, nuo kurios skaičiuojama draudimo išmoka, o „DU₂“ savo esme būtų darbuotojo vidutinis darbo užmokestis, kai kompensacijų nustatymui reikalingo laikotarpio darbo užmokesčio vidurkis apskaičiuojamas vadovautis Vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo tvarkos aprašo nuostatomis.

8. Aprašo III skyriaus pavadinimas neatitinka šio skyriaus, reguliuojančio ne tik kompensacijų ir draudimo išmokų išmokėjimą, turinio, todėl turi būti pildomas, atsižvelgiant į dėstomas nuostatas.

9. Atkreipiame dėmesį, kad įgyvendinant Įstatymo 32 straipsnio 2 dalį, *Vyriausybė ar jos įgaliota institucija* turi nustatyti *pripažinimo draudžiamaisiais įvykiais atvejus*, tačiau iš Aprašo III skyriaus nuostatų nėra aišku, kokias sąlygas ar kriterijus (kokio subjekto jie patvirtinti ir kokiame teisės akte nustatyti) atitinkantis Nacionalinės visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka („nustatyta tvarka“ – tai procedūrinis reglamentavimas) konkretus darbuotojo mirties atvejis būtų pripažįstamas draudžiamuoju įvykiu. Vertinamu aspektu Aprašo 8 punkto nuostata laikytina nepakankama, todėl siūlytina įvertinti galimybę ją pildyti, pavyzdžiui, nustatant, kad dirbama darbuotojui nustatytu darbo laiku, taip pat atskiru darbdavio nurodymu paskirtu dirbti laiku ar dirbant tarnybinių

komandiruočių laiku, arba kai nėra nustatyta Aprašo 10 punkte nurodytų draudimo išmokų nemokėjimo sąlygų ar kt.

10. Atsižvelgiant Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatyme apibrėžtą „valstybės rezervo“ sąvoką, nurodytus lėšų skyrimo iš valstybės rezervo atvejus ir tai, kad Vyriausybė šiame įstatyme nustatytais atvejais, įskaitant ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu, priima sprendimą panaudoti valstybės rezervo lėšas, siūlytume Aprašo 11 punkte atsisakyti nustatomos galimybės – mokėti Apraše nustatytas kompensacijas ir draudimo išmokas iš valstybės rezervo sveikatos ministerijai kompensacijoms (tik kompensacijoms?) mokėti skirtų lėšų – kaip šiuo atveju nepagrįstos ir netikslios.

11. Pastebime, kad sąvoka „artimieji“ yra pirmiausia vartojama Aprašo 1.1. papunktyje, todėl ją atskleisti ir įvesti trumpinį būtų tikslingiau pirmą kartą vartojant, o ne Aprašo 13 punkte.

12. Siūlome patikslinti Aprašo 13 punkto reguliavimą, kuriame nustatomas dokumentų, reikalingų sprendimui skirti ir išmokėti kompensacijas ir draudimo išmokas priimti, pateikimas, o ne šių išmokų mokėjimo sąlygos („jei yra“). Taip pat šiame punkte turėtų būti tikslinamas reikalavimas (Aprašo 13.2 papunktis) dėl darbuotojo mirties liudijimo išdavimo (šis liudijimas neišduodamas), tikslinamas reikalavimas giminystės ryšį patvirtinančiam dokumentui, kuris turi atitikti Aprašo 15 punkte nustatytą reikalavimą (Aprašo 13.4 papunktis), nors nėra aišku, kokia tvarka turėtų būti įgyvendinta nevienareikšmiškai suprantama ir todėl tikslintina nuostata „atskirai gyvenančių nepilnamečių asmenų notarine tvarka patvirtintas sutikimas“.

13. Nekvestionuojant Apraše pasirinkto modelio dėl kompensacijų ir draudimo išmokų dydžių nustatymo, siūlome papildomai įvertinti Aprašo 1 ir 2 prieduose nurodyto netekto darbingumo lygio procentais taikymo 5 punktų intervalais tikslingumą. Sistemiškai vertinant esamą reguliavimą, pastebėtina, kad kituose teisės aktuose, nustatančiuose darbuotojams kompensacijas, sumažėjus jų darbingumo lygiui (pavyzdžiui, paminėtuose šios išvados 2 pastaboje) taikomas didesnis darbingumo lygio intervalas, pavyzdžiui, 0-25, 30-40, pagal šį intervalą nustatant ir mokėtiną išmoką – kelių dydžių vidurkį.

14. Aprašo 6 punkte vietoj nuostatos „Aprašo 1 lentelėje“ teiktina nuoroda į Aprašo 1 priedą. Be to, jei Aprašo 5 ir 6 punktuose yra minima „lentelė“, siūlytina įvertinti galimybę prieduose nurodytus dydžius ir dėstyti lentelėse.

15. Vadovaujantis Rekomendacijų 6.1 papunkčiu, Aprašo 11, 12 punktuose, 13.1 papunktyje minimi Sveikatos apsaugos ministerija ir sveikatos apsaugos ministras gali būti nurodomi be žodžių „Lietuvos Respublikos“.

Teisės grupės patarėja

Tatjana Knyzienė